

„A színházért létezem...”

Elor Emina színésznővel Máriás Endre beszélget

Elor Emina 1982-ben született Szabadkán, fiatal kora ellenére az Újvidéki Színház egyik legfoglalkoztatottabb és legnépszerűbb színésznője, amit a közönségsvavazatok alapján kiérdemelt Év Színésznője díj is bizonyít. Azt mondja, az óvodában, az iskolában gyakran mondott verset, szeretett szerepelni. Aztán szavalóversenyekre járt, tagja lett a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének, ahol már alkalmi műsorokat, amatőr előadásokat is készítettek, és ebből született meg az életre szóló szerelem közte és a színpad között. Ennek ellenére középiskolás korában még iparművész szeretett volna lenni. Annak eldöntésében, hogy megpróbálja a színiakadémiára (is) a felvételit, egy sitkei táborozás segített, ahova a szabadkai Népszínház stúdiósaként jutott el. A Soltis Lajos vezette színész- és rendezőképző táborban találkozott Bocsárdi Lászlóval, a sepsiszentgyörgyi színház igazgatójával, aki biztatta, hogy próbálkozzon meg a felvétellel, mert látott benne tehetséget. Meg is próbálta Budapesten, de ott kiesett az első körben, ám nem bántódott, mert Újvidéken sikerrel vette az akadályt, és azt mondja, ma már nagyon örül annak, hogy az újvidéki Művészeti Akadémián válhatott színésszé.

A harmadév befejezése után sok tényező összejátszásának köszönhetően szerződttetett az Újvidéki Színház. Az, hogy az Újvidéki Színházban a helyed, mikortól vált számodra egyértelművé?

– Eleinte korántsem volt egyértelmű, akadémistaként tisztában voltunk azzal, hogy bizonytalan a sorsunk, hiszen a színházainkban nem nagyon van hely. Amikor elkezdtem az akadémiát, úgy képzeltem el, hogy ha befejezem, kimegyek külföldre, lehetőleg Magyarországnál távolabbra, és ha színészként nem is dolgozhatok, ami valószínű, legalább világot látok, tanulok, tapasztalok. Később viszont már egyre jobban szerettem volna az Újvidéki Színház társulatához tartozni, ezért is volt olyan óriási öröm számomra, ami-

kor kiderült, hogy már az akadémia negyedével párhuzamosan szerződést kaphatok.

Miért szerettel volna ide tartozni? Már akkor kialakult benned ez a fajta kötődés?

– Azt hiszem, igen, hiszen másod- és harmadévesként jócskán belelát-hattam a színház működésébe, megismerhettem a társulat tagjait, mivel az osztályvezető tanárunk, a színház igazgatója, László Sándor igen korán beledobott bennünket a mély vízbe, amiért, azt hiszem, nagyon hálásak lehetünk neki. Már akkor nagyon jól éreztem magam ebben a csapatban, ebben a környezetben, és úgy gondoltam, hogy az Újvidéki Színház rengeteg kihívást és lehetőséget tud biztosítani számomra. Persze, azt nem tudhatom, hogy máshol nem lenne-e még jobb, mint itt, hogy máshol nem érezném-e ugyanilyen jól magam, de pillanatnyilag cseppet sem vágyom arra, hogy elmenjek, egyrészt azért, mert nagyon szeretek itt lenni, másrészt ebben van némi küldetéstudat is, hiszen itt mindannyiunknak folyamatosan harcolnunk kell, nem szabad megengednünk, hogy Újvidéken, ahol egyre fogy a magyarság, egyszer csak bezárja a kapuit ez az intézmény.

Azt mondd, nagyon jó a társulat, és nagyon jó a közeg az Újvidéki Színházban. Mitől annyira jó?

– Kezdő, fiatal, éppen idecsöppent színészként egyelőre rendkívüli módon élvezem azt a lendületet, azt a munkatempót, ami az Újvidéki Színházat jellemzi. Szeretem azt, hogy az emberek itt elhivatottak az iránt, amit csinálnak, hogy az előadás van mindenekfelett, és mindenki azon igyekszik, hogy az előadás érdekében a lehető legtöbbet hozza ki magából. Az ember, ha beolvad egy közegbe, és egyé válik vele, amelyben ráadásul jól is érzi magát, akkor szinte családtaggá válik, és úgy érzi, megtalálta a helyét.

A művészi látásmód és az elhivatottság minden bizonnyal az intézmény arculatára is rányomja a bélyegét. Belső szemmel hogyan határozható meg az Újvidéki Színház arculata?

– Elégké eklektikus színháznak látom az Újvidéki Színházat, ami szerintem nagyon jó. Arra törekszik, hogy minden nézői réteg igényét kielégítse, és ne csak egy-egy kisebb csoport elvárásainak feleljen meg. Színészként szerintem ennél többet kívánni sem lehet, hiszen nagyon sokféle irányzatban, műfajban kipróbálhatja magát az ember. Úgy érzem azonban, hogy az arculat állandóan formálódik, állandóan változik, de csupán olyan mértékben, ami még befér azok közé a keretek közé, amelyek ennek az arculatnak a vázát képezik. Nagyon jó dolognak tartom azt is, hogy nemcsak az előre meghatározott és kitalált dolgokhoz ragaszkodik, hanem ha bármelyikünknek van valamilyen ötlete, akkor teret kap annak a megvalósításához. Ferenc Ágota kolléganőmmel például rövidesen elkészítjük a diploma-előadásunkat, amit itt fogunk majd bemutatni, de ugyanígy születtek itt már remek performance-ok és egyéb szín-

vonalas, egyéni kezdeményezésű dolgok is. Ide sorolhatnánk a nemrég indult talk show-t, a *Nevenincs-estet* is, amelynek a célja éppen az, hogy becsalogassa a közönséget a színházba, sőt a másodéveseknek a Művészklubban szervezett programjait és a kiállításokat is. Úgy érzem, hogy a színházunk megpróbál haladni a korrallal, mindig megpróbálja lefűjni és lerázni önmagáról a port, ami ráarakódik.

Ezen jellemzők és a más intézményekkel való összehasonlítás alapján milyennek látod a vajdasági színház helyzetét?

– Nem lehet ezt ilyen egyértelműen lekottázni, mert a helyzet állandóan változik, vannak hullámvölgyek és hullámhegyek is. Az egyik színháznak ma megy jobban, mert ma készít érdekesebb, színvonalasabb előadásokat, a másiknak holnap. Még az sem biztos, hogy ez mindig az adott színház hibája, hiszen sok minden múlik a nézőn, az általános közhangulaton és sok egyéb tényezőn is. A színházaknak folyamatosan kutatniuk kell azt, hogy milyen a befogadó közeg, mik az igényei, és mik az elvárásai. Azt hiszem, hogy ez itt, a Vajdaságban többnyire meg is történik, mivel az a cél, hogy minél több emberrel meg tudjuk osztani a „csodát”. A szerb nyelven játszó színházakhoz viszonyítva a vajdasági magyar színházakat fejlődőképesebbeknek, nyitottabbnak érzem. Azon színészek közé tartozom, akik nézőként is nagyon szeretnek színházba járni, sőt nagyon szeretem megnézni azokat az előadásokat is, amelyekről előzetesen negatív kritikákat hallok, mert azt gondolom, hogy azokból is sokat tanulhatok. A szerb nyelvű előadásokkor gyakran érzek valamiféle görcsös ragaszkodást a klasszikus színházi formákhoz és értékekhez. Ennek természetesen vannak pozitív és negatív oldalai is, bár én úgy érzem, hogy a közönség egy jelentős része, legfőképpen a fiatalabb korosztály, akik a majdani potenciális színházba járó közönséget fogja képezni, ki van éhezve a modern, kortárs színházi irányzatok produktumaira.

Nemrég, amikor Kecskeméten vendégeskedtél, ahol a Katona József Színház Laura című előadásának főszerepét játszottad, közvetlenül is betekintést nyerhetél az ottani színházi világba. Művészeti látásmód és szakmai hozzáállás tekintetében milyen különbségeket tapasztaltál?

– Kecskeméten nagyon erőteljesen és egyértelműen meghatározott irányok vannak, az igazgató határozottan válogatja meg az előadásokat úgy, hogy ezekbe az irányokba beleilleszkedjenek. Ők úgy mondják, hogy forradalmat csinálnak a színházban. Persze olyan véleményeket is hallottam, hogy ezzel a közönségének egy részét elveszítette a színház, mivel nem mindenki nyitott az ilyesféle előadásokra. De Magyarországon egészen más a színházba járás kultúrája. Sokkal többen járnak színházba, igaz, az ilyen jellegű tendenciák ott is negatívak, és ezért a színházak megengedhetik maguknak azt, hogy réteg-előadásokat készítsenek, sőt az egész repertoárjukat is egy-egy közönségréteget megcélözva állítsák össze. Mi ezt valószínűleg ha akarnánk sem engedhetnénk meg magunknak itt, a Vajdaságban, és főleg Újvidéken nem.

A nemzeti jelleg és a kisebbségi lét mennyiben határozza meg a színházaink mindennapjait?

– Biztos vagyok abban, hogy befolyásolja a „színházcsinálás” folyamatát, hol pozitív, hol negatív előjellel. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy mi eleve hátrányban vagyunk a szerb színházakkal szemben, mert magyar nyelven játszunk, hiszen mivel a magyar lakosok száma jóval kevesebb, mint a szerbeké, értelemszerűen kisebb közönséghez szólhatnak az előadásaink. Viszont abból, hogy kisebbségi színház vagyunk, egy olyan plusz energiát tudunk meríteni, amit nemcsak a közönség, hanem a szakma is értékkel, hiszen a különböző fesztiválokon jó néhányszor kaptunk már díjat a csapatmunkáért és közösségi szellemért. Valamiféle pozitív értelemben vett csökönység tehát egészen biztosan munkál bennünk emiatt. Hogy tudatosan-e vagy ösztönösen, az egyéntől függ. Kisvárdán, a Határon Túli Színházak Fesztiválján is nagyon sok dicséretet kapunk emiatt, sőt a szakemberek szerint gyakran a magyarországi társulatok is példát vehetnének a hozzáállásunkról és az akaterőrökről.

Ha ajánlatot kapnál, hogy egy szerb nyelvű előadásban szerepelj, vállalnád?

– Igen, nagyon szeretném egyszer kipróbálni magam ebben az egészen másfajta közegben is, bár biztos vagyok benne, hogy óriási kihívást jelentene, hiszen az embernek nagyon nehéz lehet nem az anyanyelvén játszani, sőt valószínűleg meg is szenvednék a szereppel, mert nagyon nehéz lenne leküzdeni az akcentusomat. De úgy érzem, hogy mindenképpen fontos és hasznos tapasztalatokat tudnék így szerezni.

Egy neves színházi szakember egyszer azt mondta, hogy kerüli az olyan szavakat, hogy színház, színész, játszani, mert minél többet van a színpadon, annál kevésbé tudja definiálni ezeket...

– Valóban nehéz, ráadásul úgy érzem, én még túlzottan a pályám elején vagyok ahhoz, hogy bármit is definiálhassak. Azt tudom, hogy nagyon szeretek dolgozni, és ezt most látom igazán, amikor két egymást követő előadás próbafolyamatában nem veszek részt. Egyszerűen nem tudok mit kezdeni az időmmel. Megszoktam, hogy az egész napom le van foglalva, szinte egész nap a színházban vagyok. Nagyon szeretem, ha színészként használva vagyok, ha építgethetem a szerepemet, ugyanis szinte mindig az az érzésem, hogy még lenne mit építeni egy-egy szerepemen, hiszen alapvetően maximalista vagyok – a legjobb akarok lenni, de nem másokhoz, hanem magamhoz képest. Vannak figurák, amelyeknek a lényegét könnyebben megfogom, és vannak, amelyekét nehezebben. De arra is rájöttem, hogy igencsak rendezőfüggő színész vagyok, szeretem, ha a rendező megmondja, hogy mit és hogyan szeretne tőlem látni, és azt kell megvalósítanom, mert ha nekem kell kitalálnom, akkor bizonytalan vagyok, félek, hogy az én variációim nem helyénvalóak, hogy tévedek, hogy az én elképzelésem messze van a rendezőtől.

A dráma és a musicalek között egyensúlyozol folyamatosan. Radnóti-díjas versmondóként olykor nem hiányzik a líra?

– Sokáig nem hiányzott, mert más dolgok kötöttek le. Mostanában egyre inkább hiányzik, viszont most meg már érzem a nehézségeit is a dolognak. Azt hiszem, annyira megszoktam a csapatot, azt, hogy nem csak magam vagyok a színpadon, hogy talán már félnék egyedül kiállni. Régóta szeretnék készíteni egy önálló estet, sőt egyszer, régen már csináltam is egyet Szabadkán, amiben az volt a jó, hogy bele sem gondoltam a nehézségeibe, csak kitaláltam a díszletet, a hangulatot, megszerkesztettem, és szép sorban elmondtam a verseket. Ma egészen biztosan másként állnék hozzá. Vannak ezzel kapcsolatos gondolataim, vízióim, de úgy érzem, egyelőre túl nagy falat lenne ez ahhoz, hogy csak úgy belevágjak.

A színházi irányzatok közül melyek azok, amelyek leginkább vonzanak, és amelyekben szívesen kipróbálnád magad?

– Szinte mindegyikben szívesen kipróbálnám magam, mert úgy érzem, hogy az csak a javamra válna, persze nem biztos, hogy mindegyik feküdne nekem, de hát éppen ezért lenne jó kipróbálni, hogy megtudjam, mi fekszik, és mi nem. Ha nem megy, annál jobb, mert nagyobb a kihívás, keményebb a harc és a küzdelem.

Klasszikus beállítottságú színésznőnek tartom magam. Ha választanom kell, akkor inkább egy klasszikus Csehov-dráma, mint egy *Szép új világ*-szerű modern musical, inkább egy abszurd dráma, mint egy kísérleti előadás. Nagyon szeretnék például Shakespeare-drámában játszani. Ugyanakkor Ionesco, Örkény és mások darabjai is nagyon vonzanak. De úgy érzem, most dolgozni, tanulni és fejlődni akarok. Munkára, kihívásokra és sikerre vágyom. Úgy érzem, a színház a lételemem, a színházért létezem.